

-بسمه تعالی-

«بررسی آماری و تحلیلی واردات دخانیات در یک دوره ده ساله»

Statistical review and analysis of tobacco imports for a period of ten years

گردآوری: علی ظریف هنرور / ۸۷۱۲۲۰۲۰۸۱

زیر نظر استاد: دکتر کاظمی

نیمسال اول سال تحصیلی ۸۹-۹۰

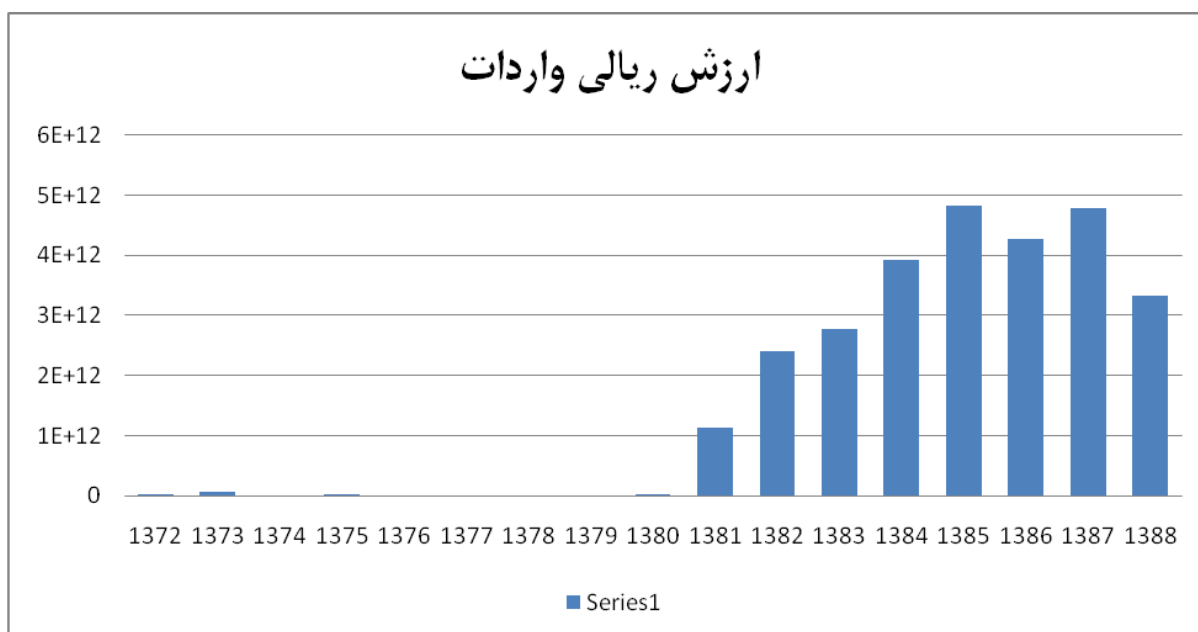
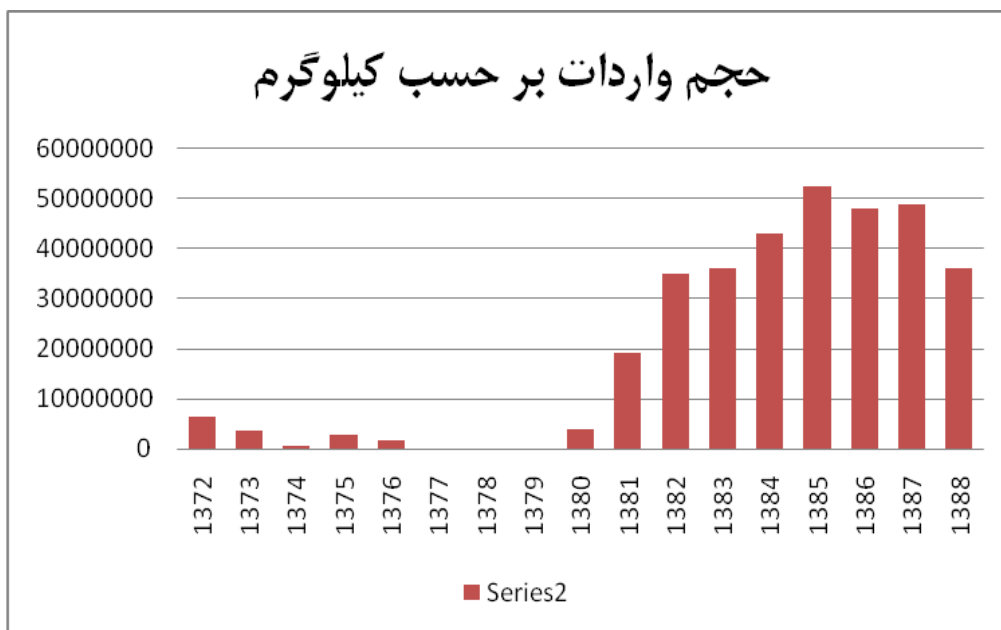
مقدمه

انتخاب دخانیات یکی از بحث انگیزترین کالاهای وارداتی ایران به خودی خود کار سختی را پیشاپیش برای این تحقیق آماده می کرد. در طول دوره ی حدوداً هجده ساله ای که بنده برای آمار در نظر گرفته بودم، آمار سه سال در بین آن یعنی سال های ۷۷ و ۷۸ و ۷۹ موجود نبود، برای دسترسی به این آمار از نامه ی الکترونیکی به شرکت دخانیات تا گمرک به نتیجه ای نرسید و مجبور به بررسی تنها یک دوره ۹ ساله شدم. البته آمار کلیه ی سال هایی که در اختیار بود جهت تحلیل دقیق تر در این تحقیق آمده است.

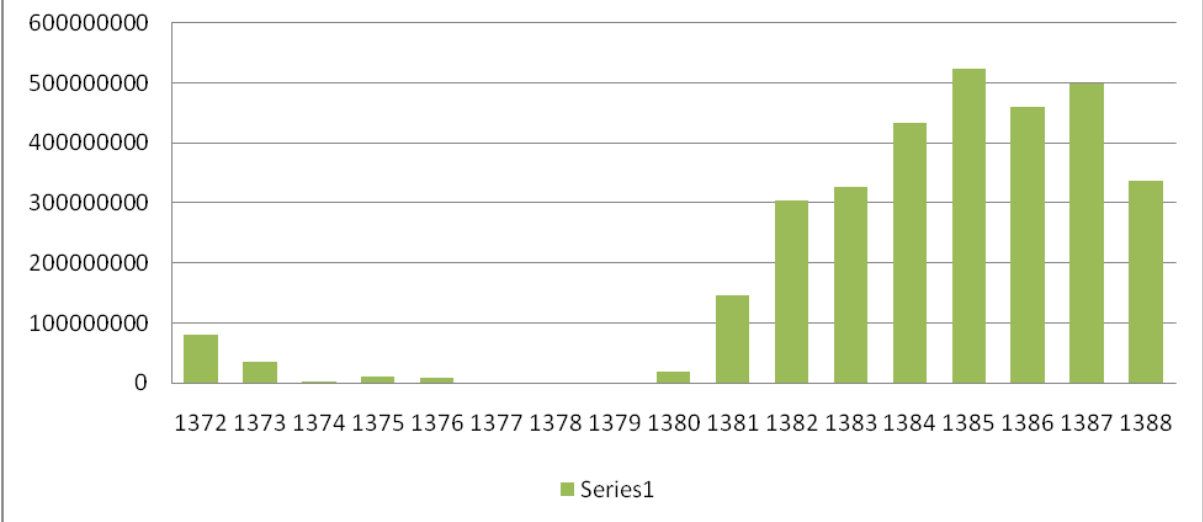
ابتدا تصمیم بر این بود تا تنها واردات سیگار بررسی شود که به دلیل آشفتگی فراوان در داده ها، در یک جمع کردن آماری به دخانیات رسیدیم. دخانیات شامل انواع سیگارهای عادی حاوی توتون، سیگار برگ، توتون خشک، توتون های فرآوری شده و نشده و سایر مشتقات آن می باشد.

وارد شدن به صورت قاچاق دخانیات به کشور یکی دیگر از نکاتی است که برخی تحلیل های ما را دچار مشکل می کند و چون هیچ دسترسی به چنین آماری وجود ندارد، تنها آمار رسمی و واردات رسمی آن مدنظر قرار گرفته است.

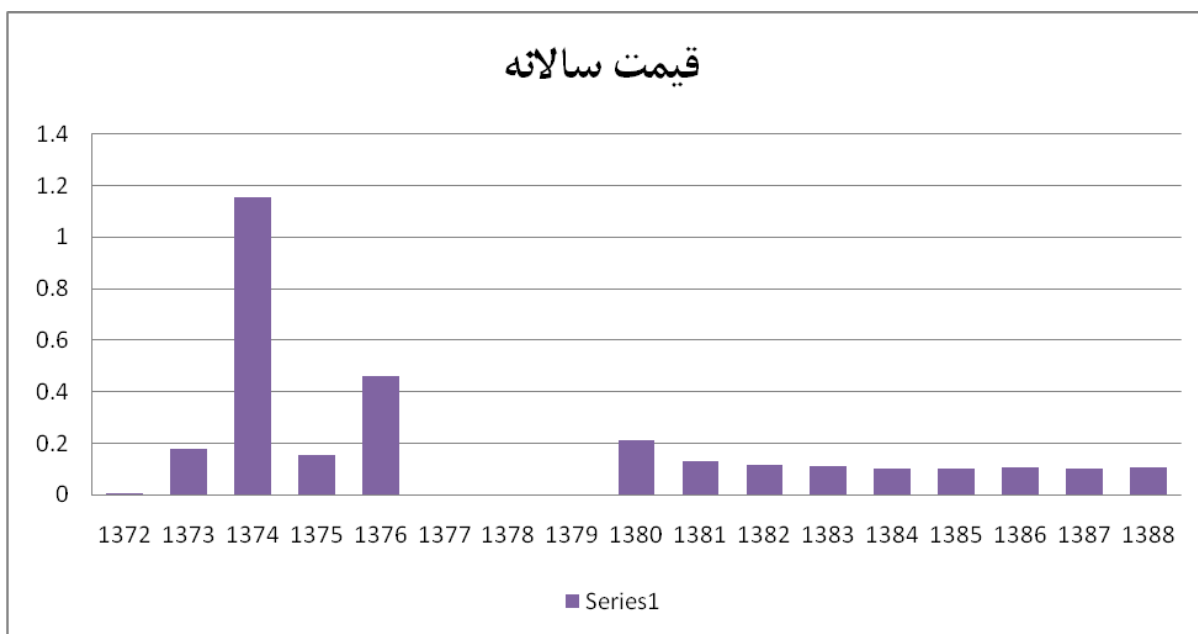
متأسفانه در همین جا باید اشاره شود که مرجع درست و قابل اعتمادی برای تهیه ی آمار بازرگانی وجود ندارد. درست است که سالنامه های بازرگانی خارجی در دو کتاب صادرات و واردات توسط گمرک منتشر می شود، اما علاوه بر این که تمامی این کتاب ها در کتابخانه موجود نیست، در سایت گمرک هم این آمار با نقص های فراوان فنی مواجه بوده و تنها سایت اتاق بازرگانی تهران است که آمار را به صورت کلی قرار داده و محقق می بایست با جمع آوری کاملاً دستی آمار به نتایجی برسد.



ارزش دلاری واردات



قیمت سالانه



آسیب شناسی (امکانات کشور در واردات و سایر نکات)

آمار های بهداشتی فراوانی وجود دارند که ضرر و آسیب های جسمی مصرف دخانیات را بارها گوشزد کرده اند و کشور های پیشرفته اکثرا راه های مختلفی برای کاهش مصرف و پیشگیری از مصرف این گونه کالاها را اتخاذ کرده اند. محدودیت های وارداتی و تعرفه ای و جلوگیری از قاچاق از مهم ترین راه حل هاست.

میزان واردات دخانیات به کشور ما نشان دهنده ی این است که با توجه به حجم بسیار بالای مصرف مثلا سیگار در کشور ما (طبق آمار) بخش بزرگی از این حجم مصرف توسط بخش زیر زمینی یا قاچاق تامین می شود. نزدیک بودن کشور ما به تولیدکنندگان ارزان قیمت دخانیات نظیر افغانستان و پاکستان و آسیب پذیر بودن مرز های ما یکی از مهم ترین ضعف های ما در واردات این کالا است.

در کشور ما یکی از بزرگ ترین بنگاه های اقتصادی کشور شرکت دخانیات است که در حقیقت حامی تولیدکنندگان داخلی ست و سالانه حجم بالایی از تراکنش پولی را دارد. این شرکت سعی بر این داشته تا با تولید داخلی از قاچاق و واردات بکاهد اما طبق بررسی ها نبودن کیفیت بالا و همچنین همچنان پایین بودن عرضه باعث شده تا تاثیر شگرفی بر این موارد فعالیت های این شرکت نداشته باشد.

به عنوان یک اصل اولیه می توان گفت که واردات برخی از کالا ها مثل دخانیات مفید نیست و باید سعی در کاهش مصرف داخلی به وسیله ی سیاست های فرهنگی و اجتماعی و حتی اقتصادی داشت تا مصرف داخلی کاهش یابد و واردات این کالا و ایضا قاچاق آن در نتیجه کم شود. اما این یک روند بلند مدت و طولانی را می طلبد و به نظر می رسد در یک جمع بندی نسبی می توان گفت علی رغم غیرمفید بودن این فعالیت اقتصادی دولت باید سعی بر این داشته باشد تا دخانیات را به صورت رسمی وارد کشور کند و از کانال کمرگ توسط شرکت های معتبر این مبادله انجام شود و از طرف دیگر با کنترل شدید مرزها از قاچاق این کالا جلوگیری شود.

بازار شناسی

معمولا یک شبکه ی پیچیده در کالاهای غیر مفید مثل مواد مخدر، مشروبات الکلی و همچنین دخانیات وجود دارد. از یک دیدگاه می توان آن ها را به دلیل وجود چند مافیای بزرگ یک بازار انحصار چندجانبه به حساب آورد و از طرف دیگر با توجه به آمار های رسمی می توان گفت با یک بازار انحصار رقابتی مواجه هستیم. زیرا تولید کنندگان معدود و مصرف کنندگانی بی شمار داریم.

در این سال های اخیر (۱۰ ساله اخیر) از کشور های امارات، آلمان، لبنان، برزیل، کویت، ارمنستان، هند، آذربایجان، اسپانیا، مصر، زیمباوه، نروژ، سوییس، آرژانتین، چین، عراق، اردن، ترکیه، بلژیک، اسلوانی، کره جنوبی، فرانسه، قبرس، دانمارک، تایلند، اروگوئه، انگلستان، اتریش، ایتالیا، آفریقای جنوبی، آمریکا، فیجی، لهستان، مجارستان، یونان، هلند، ایرلند، اسلواکی، اکراین، ژاپن و چند کشور دیگر واردات سیگار داشته ایم. البته در یک اجتماع گیری با توجه به حجم واردات کشورهای امارات، ترکیه، سوییس، آلمان سهم بیشتری داشته اند.

بد نیست در همین جا اشاره کنیم که مقدار صادرات ما بسیار کمتر از وارداتمان بوده و عمدتا به کشورهای همسایه و آسیایی و نهایتا چند کشور دورتر صادرات داریم.

متغیر های موثر:

خیلی از متغیر ها نظیر نرخ ارز، میزان تعرفه، حجم واردات سال قبل، تحریم های اقتصادی، قیمت جهانی، قیمت داخلی، میزان تولید داخلی، سهم از واردات کل، تولید جهانی، میزان قاچاق، سیاست های بهداشتی بر روی واردات دخانیات تاثیر دارند. به عنوان مثال تصویب قانونی در منع مصرف عمومی دخانیات واردات آن را کاهش می دهد یا منع استفاده از قلیان مصرف دخانیات را کاهش داد یا کاهش قاچاق با افزایش واردات و افزایش تولید داخلی با کاهش واردات همراه اند. بحث درباره ی متغیر های موثر بسیار زیاد است چه بسا که متغیرهای کمی دیگری هم تاثیر گذار باشند که ما نشناخته ایم و متغیر های کیفی بیشتری که امکان سنجش آن ها برای ما امکان پذیر نیست.

رگرسیون بر روی دو متغیر:

توضیح این که برای تخمین از نرم افزار E-views نسخه ی ۷ استفاده شده است. ابتدا با یک متغیر و آن هم قیمت جهانی آن سال که از تقسیم حجم بر ارزش دلاری به دست آورده ایم و دومین تخمین هم با دو متغیر توضیحی که یکی قیمت و یکی واردات سال قبل می باشد.

(الف)

Dependent Variable: Y
Method: Least Squares
Date: 12/28/10 Time: 20:36
Sample: 1380 1388
Included observations: 9

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	83800.16	8637.978	9.701363	0.0000
X1	-401174.2	69596.09	-5.764321	0.0007
R-squared	0.825989	Mean dependent var		35847.11
Adjusted R-squared	0.801131	S.D. dependent var		15647.01
S.E. of regression	6977.748	Akaike info criterion		20.73197
Sum squared resid	3.41E+08	Schwarz criterion		20.77580
Log likelihood	-91.29387	Hannan-Quinn criter.		20.63739
F-statistic	33.22740	Durbin-Watson stat		1.615865
Prob(F-statistic)	0.000688			

Estimation Command:

=====

LS Y C X1

Estimation Equation:

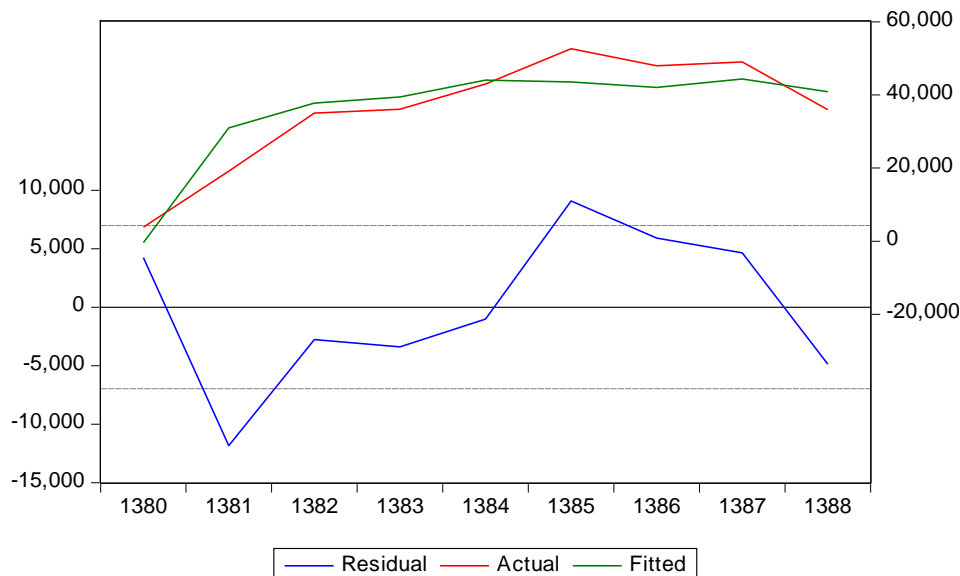
=====

$Y = C(1) + C(2)*X1$

Substituted Coefficients:

=====

$Y = 83800.1610658 - 401174.192239X1$



Dependent Variable: Y
 Method: Least Squares
 Date: 12/28/10 Time: 23:54
 Sample: 1380 1388
 Included observations: 9

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	55277.73	14178.69	3.898649	0.0080
X1	-258460.6	82962.64	-3.115386	0.0207
X2	0.355446	0.154976	2.293559	0.0616

R-squared	0.907280	Mean dependent var	35847.11
Adjusted R-squared	0.876373	S.D. dependent var	15647.01
S.E. of regression	5501.577	Akaike info criterion	20.32466
Sum squared resid	1.82E+08	Schwarz criterion	20.39040
Log likelihood	-88.46096	Hannan-Quinn criter.	20.18279
F-statistic	29.35551	Durbin-Watson stat	1.862372
Prob(F-statistic)	0.000797		

Estimation Command:

=====

LS Y C X1 X2

Estimation Equation:

=====

$Y = C(1) + C(2)*X1 + C(3)*X2$

Substituted Coefficients:

=====

$Y = 55277.7266152 - 258460.623006X1 + 0.355445566617X2$

